

and artificial environments provide tourist attractions, and tourism development can have both (positive and negative) impacts on the environment. The development of sustainable tourism depends on the protection of natural resources for tourism. Partners for the development of sustainable tourism are commercial tourism enterprises, environmentalists, community groups and leaders, as well as the local population [5].

But any measures to protect the environment will not yield an effective result without changing the consumer orientation of human and the formation of a high ecological and moral culture. In this connection, the question of necessity of humanization of the society attitude to nature acquires the status of the most important in the sphere of solving the problem of interaction between society and nature for preventing an ecological catastrophe.

[1] UN General Assembly. Dimensions of Pollution. <http://web.unep.org/environmentassembly/marine>

[2] Shaker, R.R. (2015). The spatial distribution of development in Europe and its underlying sustainability correlations. *Applied Geography*, 63, 304-314. doi.org/10.1016/j.apgeog.2015.07.009 pg305

[3] TRAVEL & TOURISM GLOBAL ECONOMIC IMPACT & ISSUES 2018 <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/documents-2018/global-economic-impact-and-issues-2018-eng.pdf>

[4] International Union for Conservation of Nature <https://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>

[5] Sushchenko, O. A., Trunina, I. M. (2015). Formation of an Approach to the Clustered Management of Foreign Economic Activity of Enterprises in the Conditions of Global Competition. *Business Inform*, 2015(1), 91-96.

УДК 339.137.2

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES ON THE GLOBAL COMPETITIVENESS

*докт. екон. наук Н.Е. Аванесова¹, канд. екон. наук І.В. Воловельська²,
канд. екон. наук В.О. Маслова², канд. екон. наук Т.Г. Сухорукова²,
канд. екон. наук Ю.М. Уткіна²*

¹*Харківський національний університет будівництва та архітектури*
²*Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)*

*N.E. Avanesova¹, D.Sc. (Econ.), I.V. Volovelska², PhD (Econ.),
V.O. Maslova², PhD (Econ.), T.G. Sukhorukova², PhD (Econ.),
Yu.M. Utkina², PhD (Econ.)*

¹*Kharkiv National University of Construction and Architecture*
²*Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)*

Лібералізація світових економічних зв'язків між окремими країнами та підприємствами призводить до все більшої їх взаємозалежності. Саме це обумовлює виникнення єдиної цілісної системи економічних відносин у масштабах всього світу, тобто глобальної економічної системи. Глобалізація світогосподарських зв'язків як процес, що немає зворотного руху, дедалі привертає все більшу увагу з позицій забезпечення рівності його учасників. З

одного боку, глобалізація обумовлює необмежені можливості для створення національно орієнтованих зовнішньоекономічних стратегій, долає територіальні та культурні кордони, а з іншого, все більше розмежовує країни за рівнем ВВП, величиною імпорту й експорту, рівнем залучення прямих іноземних інвестицій, часткою високотехнологічної продукції та рівнем життя населення. У таких умовах постає актуальна проблема завоювання й утримання певної частки світового ринку, особливо для країн з низьким рівнем розвитку, а отже й забезпечення міжнародної конкурентоспроможності як країни в цілому, так і окремих підприємств на глобальному ринку.

Міжнародна конкурентоспроможність країни характеризує її можливості з досягнення певного рівня розвитку та наявність потенціальних ресурсів для утримання раніше завойованої ринкової позиції. На рівні країни підґрунтям забезпечення її міжнародної конкурентоспроможності є виробництво, інфраструктура, інноваційно-технічне забезпечення, ресурси, людський розвиток, стабільність. За даними Всесвітнього економічного форуму за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 Україна посідає 81-е місце серед 137 країн світу. Традиційно рейтинг очолює Швейцарія, а до 10-ки найбільш конкурентоспроможних економік у глобальному рівні входять США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія та Фінляндія. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства здебільшого визначається ступенем його присутності на світовому ринку та розгалуженістю мережі країн його присутності.

На нашу думку, слід наголосити на неоднозначності наслідків глобалізаційних процесів для економік окремих країн і функціонування національних підприємств на світовому конкурентному ринку. Світове господарство фактично монополізовано великими транснаціональними корпораціями, що обумовлює високі вимоги для виходу на конкурентні ринки з тяжкими умовами конкурентної боротьби. Разом з тим, висока монополізованість світового ринку спонукає до активізації внутрішніх конкурентних сил, а також послаблює ринкові позиції національних монополістів при вході на внутрішні ринки іноземних компаній.

Конкурентоспроможність підприємства та його економічна безпека є взаємозалежними поняттями: високий рівень конкурентоспроможності є чинником успіху будь-якого підприємства та запорукою його міцної економічної безпеки. Як складова економічної безпеки конкурентоспроможність є одним з вагомих чинників стійкої ринкової позиції підприємства, що гарантує відповідну результативність функціонування суб'єкта господарювання, сприяє оптимальному процесу формування показників активів, витрат, доходів і фінансових результатів.

У загальному розумінні економічна безпека підприємства визначає такий стан його ресурсів (капіталу, персоналу, інформації, технологій, техніки, обладнання, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їх використання з метою забезпечення стабільного функціонування та динамічного науково-технічного і соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам.

Безумовно, економічна безпека, як і конкурентоспроможність, трансформується під впливом глобалізації. З одного боку, підвищується рівень інвестиційної безпеки (внаслідок отримання більш широких можливостей для залучення іноземних інвестицій), фінансової безпеки (внаслідок отримання можливостей залучення кредитних ресурсів від міжнародних фінансових організацій) та зовнішньоекономічної безпеки (внаслідок лібералізації міжнародної торгівлі та виходу на світові ринки збуту товарів і послуг). З іншого, глобалізація світових зв'язків несе у собі низку ризиків і загроз економічній безпеці на різних рівнях господарювання. Вони пов'язані з припиненням виробництва окремих товарів і виведенням їх з ринку через втрату попиту та конкурентоспроможності, засиллям імпортованої продукції тощо.

В контексті взаємодії міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів господарювання й їх економічної безпеки слід зазначити, що глобалізація світової економіки має одним зі своїх наслідків відносно вирівнювання умов конкуренції на національних ринках. В результаті забезпечення урядами режиму найбільшого сприяння і національного режиму, як того вимагають міжнародні норми правого регулювання економіки, національні і зарубіжні виробники опиняються в приблизно схожих умовах на ринках окремих країн або їх союзів. В даному випадку зовнішньоекономічна та міжнародна безпека повинні стати бар'єром від глобальних загроз для розвитку національної економіки і її виробників в рамках глобальної системи світової економіки. При цьому універсальною вимогою, що пред'являється до будь-якого національного економічного суб'єкта, виступає його конкурентоспроможність.